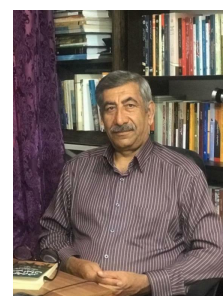

از مدرسه تا دانشگاه از دانش آموزی تا دانشجویی

ویژگی های نسل نو و معترض دهه هفتادی و هشتادی ها

عباس کاظمی

دکترای علوم سیاسی و قائم مقام سازمان معلمان ایران

بیش از سه ماه است اعتراضات عمومی با حضور پررنگ جوانان و زنان علی رغم برخوردهای تند و خشن ادامه دارد ، تحلیلگران بسیاری از زوایای مختلف به این موضوع پرداختند برخی آن را جنبشی هیبریدی خوانده اند که هم مطالبات اجتماعی نسل جدید را بدون خشونت پیگیری می‌کند و هم خواهان تغییرات بنیادی هستند، برخی هراسناک از وضعیت آینده کشور مبنی بر دخالت بیگانگان و یا جنگ و کودتا در پی یافتن راهی برای گذار مسالمت‌آمیز و پاسخگویی به مطالبات بر زمین مانده چهل سال گذشته اند.

شکاف نسلی و مطالباتی مدرنیستی

در نقطه‌ای که ایستاده ایم تمام فرایند آینده ایران رقم خواهد خورد اگر توسط حکمرانان و نیروهای اجتماعی ماهیت جنبش اعتراضی به درستی درک شود و راه حل معقول و عادلانه و منعطف در پیش گرفته شود فرایند، آینده ایران بدون شک کم‌هزینه و مثبت رقم خواهد خورد و در غیر اینصورت متحمل هزینه های گزاف و غیرقابل جبران خواهیم شد . برای هر مسئله اجتماعی باید ابتدا به شناخت کافی و علمی و دقیق از مسئله دست یافت و سپس به ترسیم راه حلی علمی و منطقی پرداخت . همه جوامع همواره انواع شکاف های اجتماعی را دارا هستند اما در هر زمان یک شکاف اصلی و فعال را میتوان تعریف کرد. از انواع شکاف های اجتماعی میتوان به شکاف های قومیتی، جنسیتی، نسلی، طبقاتی و شکاف سنت و مدرنیته اشاره کرد ، از زمان انقلاب مشروطه

تاکنون شکاف اصلی و فعال جامعه ما را شکاف سنت و مدرنیته دانسته اند در زمان امروز که نیروهای اجتماعی اعتراضی را دهه های هفتاد و هشتاد می نامند در واقع از شکاف نسلی سخن گفته می شود ، که مطالباتی را از جنس مدرنیسم دارد و در تقابل با سنت قرار گرفته است.

اختلال در فرایند انتقال ارزش ها و هنجارها

شکاف نسلی پدیده ای است که در هر جامعه ای به تناسب تغییرات اجتناب ناپذیر اجتماعی و فرهنگی به وقوع می پیوندد برخی صاحب نظران تفاوت های بین نسلی را نه تنها امری بدیهی بلکه شرط لازم برای پیشرفت و توسعه جامعه می دانند اما در جوامع در حال گذار و به گونه دیگری در این جوامع با ایجاد تغییرات پیوسته در جنبه های گوناگون شبکه سنتی زندگی و رشد نهادهای تازه مدنی ارزشهای متفاوت با هنجارها و باورهای سنتی در نسل جدید ظهور می کند و چون این ارزشها در ابعاد مختلف خود، سازگاری و هماهنگی چندانی با هنجارهای مورد قبول جامعه یا جوامع سنتی ندارد بنابراین حوزه ارزشها به یکی از کانونهای بی ثباتی و بحران تبدیل می شود به این صورت هرگونه شکاف ارزشی- هنجاری میان حال و گذشته باید و نباید های متفاوتی را فرا روی نسل های مختلف قرار داده و گسستی ژرف را میان آنان به موجب می شود این امر زاییده اختلال در فرایند انتقال ارزش ها و هنجارها و نارسایی در فرایند اجتماعی شدن و کاهش مقبولیت و مشروعیت گروه های مرجع ارزشی است . در اثر فروپاشی اعتماد بین نخبگان و هنجار آوران و نسل جدید وفاق نسلی متزلزل می گردد. (تاجیک، ۱۳۸۳: ۷۷)

در واقع نزاع میان نسل ها را می توان به عنوان یکی از مهمترین جلوه های نزاع یا گسست فرهنگی در جامعه ایران و یکی از سرچشمه های بی ثباتی اجتماعی تحلیل کرد، که زمینه را برای شکاف بین نسل جوان به عنوان حاملان ارزش های نوین و نسل پیر به عنوان نماینده مقاومت فرهنگی در مقابل این ارزش ها دانست. براین اساس می توان گفت. شکاف نسلی بیشتر در سایه همین نزاع و تفاوت فرهنگی قابل توضیح می باشد. شاخص اصلی این تنازع فرهنگی را می توان شکاف های ارزشی در جامعه دانست. (دانش، ۱۳۹۳)

سرخوردگی خطرناک نسل جدید

معید فر معتقد است تغییرات بنیادین در ساختار سیاسی اقتصادی

اجتماعی و فرهنگی کشور که از عصر مشروطه آغاز و بعد از انقلاب اسلامی به کل جامعه گسترش یافته است موجب جابجایی های ساختاری و شکاف های عظیم اجتماعی در جامعه شده است که از امروزه در بحرانی ترین وضعیت قرار دارد و تا مدت های مدیدی می تواند آسیب زا باشد وی از شکاف نسلی به عنوان یکی از مهم ترین این شکاف ها نام می برد و می گوید امروز جوانان از مسائل جدی جامعه ما هستند و علی رغم جمعیت زیادشان از نظر جایگاه به شدت با طبقات سنی میانه و سالمند فاصله دارند این گروه هم استقلال کمتری دارند و هم از موقعیت اقتصادی اجتماعی پایین تری برخوردارند و هم در جهت بروز منویات خودشان مشکل دارند جوانان به شدت به تغییر و دگرگونی و رغبت دارند در حالیکه طبقات کهنسال و میانسال کمتر به دنبال تغییر هستند. و از آنجایی که امروز مدیریت جامعه هم در سطوح سیاسی و هم در سطوح پایین هم در خانواده در اختیار گروه های سنی میانه و سالمند تر است بنابراین جوانان فاقد تاثیر هستند و این امر باعث شده آنها دچار نوعی سرخوردگی، بیگانگی سیاسی، اجتماعی و تضاد با گروه های میانه و سالمند باشد این امر می تواند بسیار خطرناک باشد. (معید فر. ۱۳۹۲)

برای بازگشت جوانان به خانه باید گفتگوی واقعی صورت گیرد

بسیاری از تحلیلگران به ویژگی های این نسل نو اشاره دارند که موجب شناخت از نیروهای اجتماعی اعتراضی فعلی را مورد بررسی قرار می دهند «فرار از خانه» عنوان تحلیلی از استاد جواد کاشی در مورد ویژگی های این نسل است ایشان خانه را همان نگاه پدران حاکمیت و سنتی می دانند که فاجعه آفرین است در این نگاه از بچه ها باید حفاظت و حراست کرد و از آنان فقط انتظار ادب و تسلیم داشت و الا شلاق پدری در کار خواهد بود از گفتگو با فرزندان صحبت می شود اما مقصود متقاعد کردن نسل جوان به خواست و میل پدران و مادران است، آنان هیچ دل خوشی از پدران و مادران یعنی حاکمان ندارند لذا از این خانه با این ویژگی ها فرار می کنند، نگاه حکمرانان متاسفانه پدران، تحقیر آمیز، چپ چپ، سرزنش آمیز و تحمیلی است، سیاست جذب ندارند با افزایش سیاست های دفعی به جای گردش مغزها، فرار مغزها و مهاجرت را گسترش می دهند. اعتراض جوانان عصیان در برابر نابرابری و تبعیض و تحمیل و واپسگرایی است، واکنش به طرد شدگی و دیده نشدن و ناشنوایی سیستماتیک و خودی و غیرخودی کردن است. برای بازگشت جوانان به خانه باید گفتگوی واقعی صورت گیرد باید منطق زمان را شناخت و برای بیان و طرح آرام خواسته ها و مطالبات جایی

وجود داشته باشد متأسفانه رسانه های آزاد و قانونمند وجود ندارند و همه چیز را حاکمیت در کنترل گرفته است. و رانت ها ، نابرابری ها ، عدم مشارکت موثر، شکاف های قومی، جنسیتی، طبقاتی و غیره منشا شکاف دولت و ملت شده اند در حالیکه برخورداری از حقوق شهروندی میل به آزادی و تنوع اختیارات قانونی، شفافیت، پاسخگویی و انتخابات آزاد، عدم کنترل رسانه ها و غیره از انتظارات مردم می باشند.

جوانان کف خیابان فرشته های نجات هستند

استاد عبدالکریمی نیز معتقد است رفتاری که نسل جوان انجام میدهد از سر لجبازی نیست این یک وضعیت سیاسی هم نیست و نباید با آن برخورد سیاسی شود این یک تحول تاریخی و تمدنی که نباید از منظر سیاسی به آن نگاه کرد این جوانان کف خیابان را فرشته های نجات قلمداد می کند که نشان می دهند بیماری هست و ما را به خود آگاهی می رساند قدرت سیاسی باید تغییر نگاه را بپذیرد وی می گوید نسل جدید سلسله مراتب را نمی پسندد نسل جدید خیلی شفاف و سریع مطالبات خود را بیان می کند.

ده ویژگی نسل جدید

دکتر فراستخواه در تحلیلی آینده نگرانه در سال ۹۸ از ۱۰ ویژگی نسل جدید از منظر برنامه درسی سخن می گوید و ویژگی های نسل نو را به شرح زیر برمی شمارد :

۱- نسل عملگرا: ما شاهد یک نسل عملگرا هستیم که روز به روز بیشتر میشوند پرسش آنان از برنامه درسی این است که کجا و به چه درد من می خورد؟ این نسل مسئله گرا و مورد گراست، ابعاد مهارتی برنامه درسی برایش مهم است و برایش ارزش های علمی و کاربردی اهمیت بیشتری دارند.

۲- نسل مطالبه گر و حسابگر: نسل جدید بیشتر روی عدالت و فرصت های برابر متمرکز است. این نسل یک یک نسل واحد و خواهان صداست و اصرار دارد صدای بیشتری داشته باشد و شنیده شود نسلی اینجا و آنجا حاضر است نق زننده و گله کننده و پرتوقع است.

۳- پرتحرک و گریزپا : این نسل مقایسه می کند موارد مختلف را با تراز های منطقه ای ، تراز های بین المللی مورد سنجش قرار می دهد و برای همین است که تمایل مهاجرتی شکل می گیرد

۴- **نسل بازخیز های هویتی:** آرا و عقاید، هویت های مانند هویت های جنسیتی، تراجنسیتی، قومی، زبانی، مذهبی اهمیت پیدا می کنند. به هر حال نسل تحول پیدا می کند، برای اینکه از آینده خود عبور کنیم، باید تحولات نسلی و بین نسلی جامعه خود را بشناسیم تا در دانشگاه و برنامه درسی و ... دچار شکاف نسلی، تعارض نسلی، فاصله نسلی و بیگانگی نسلی نشویم.

۵- **نسل خسته و کم حوصله:** روز به روز حرف نسل جدید در کلاس این می شود که نکته اصلی و حرف حساب چیست؟ حوصله نظریه پردازی های انتزاعی را ندارند به دنبال مطلب اصلی و جان کلام هستند از حرف ها و تبلیغات خسته شده اند.

۶- **نسل افقی و نامتقارن و ترا رشته ای:** ایماژ ها روز به روز افقی تر می شوند در گذشته استاد و دانشجو یک ایماژ عمودی داشتند، اما اکنون مدیر و معلم و سیاست گذار در آن جایگاه بالا قرار ندارند نگاه ها افقی شده اند حتی یک رشته نیز به طور عمودی در راس نیست بلکه افق ایت رشته ها در فضای میان رشته ای و ترارشته ای هستند.

۷- **نسل دیجیتالی و رباتیزه:** نسل بعد با خبر و برخط با یک نسل فرا انسانی روبرویم نسل های روز به روز دیجیتالی و رباتیزه می شوند. نسلی مرتبط با دنیا و جهانی شدن، باید برای این تحولات، تعاملات و دگرگونی های نسلی آمادگی داشته باشیم.

۸- **نسل مخاطبان متفاوت با انتظارات کثیر:** برای مسائل مختلف اجتماعی راه حل های علمی می خواهند مهارت های پیشرفته سطح بالا و شایستگی های چندگانه قابلیت های دانشی و مهارتی متفاوت، راه حل برای تغییر تغییرات اقلیمی برای تحولات زیست بوم برای بی آبی برای مصون ماندن از تاثیرات مخرب و ... می خواهند.

۹- **نسل سرد:** نسل جدید خیلی سورپرایز نمی شوند شگفت زده نمی شوند برای این نسل یک مقدار سلبریتی مهمتر از مرجعیت فکری شده. برای آینده ایران تفکر انتقادی خرد ورزی و مرجعیت های روزآمد و پاسخگویی علمی لازم دارد.

۱۰- **نسل سر سنگین:** این نسل برای دانشگاه تره خورد نمی کند بیشتر به دنبال آموزش های چابک و باز و دوره های کوتاه تر، آزاد و موردی و رسمی هستند.

فهرست مطالبات نسل جوان و ضرورت پاسخگویی به آن

تحولات نسلی بعد از جنگ جهانی دوم مورد توجه جامعه شناسان و صاحب نظران دنیا قرار گرفته و امر اجتماعی جهانی است، تنها مختص به جامعه ایران نیست. اما در جوامع در حال توسعه و جوامع غیر دموکراتیک و با حکمرانی نامناسب و بی توجه به پژوهش های علمی، همواره ظهور و بروز برجسته ای دارد. انتظارات نسل جوان را که انتظارات اکثریت جامعه نیز می باشند و طی سالیان متمادی و گذشته از جانب حکمرانان مورد توجه نبوده اند، می توان پاسخگویی، پرهیز از دروغ، عدالت اجتماعی، دموکراسی خواهی، مشارکت در تصمیم گیری ها، انتخابات آزاد، مخالفت با رانت خواری، جلوگیری از اختلاس ها، رفاه اقتصادی، اجتماعی شهروندان، عدم دخالت حکمرانان در حوزه های زندگی خصوصی افراد، ارتباط دوستانه با جهان، عدم دخالت در امور دیگر کشورها، سپردن مسئولیت امور به کاردانیان و کارشناسان علمی، پرهیز از گزینش ایدئولوژی و... دانست که مورد حمایت و پشتیبانی پیر و جوان می باشند.

برای این تحولات نسلی و نو لازم است حکمرانان و گروه های سیاسی و شخصیت ها و دلسوزان مردم، تحولات نسلی را به صورت علمی بر اساس دیدگاه ها و پژوهش های دانشگاهی و جامعه شناسانه مورد توجه قرار دهند، و وضعیت پیش آمده را به عنوان یک «مسئله ملی» بنگرند و گفتگوی واقعی و به دور از خشونت ورزی و نگاه پدران، را شکل دهند، مطالبات اجتماعی را پاسخگو باشند و سبک نوین و متفاوت زندگی را بپذیرند در غیر این صورت متحمل هزینه های گزاف اجتماعی خواهیم شد که نتیجه و عاقبت را نمی توان پیش بینی کرد.

برای تهیه این مطلب از تحلیل های زیر استفاده شده است.

منابع:

- ۱- فراستخواه، مقصود. (۱۳۹۸) ده خصیصه در نسل های پیش روی برنامه درسی دانشگاهی، و بلاک فراستخواه
- ۲- کاشی، جواد. (۱۴۰۱) از خانه فرار کرده اند
- ۳- دانش، پروانه و دیگران (۱۳۹۳) تحلیل جامعه شناختی شکاف نسلی در ایران.
- ۴- تاجیک، محمد رضا (۱۳۸۳) شکاف یا گسست نسلی در ایران امروز

۵- معید فر ،سعید (۱۳۹۲) همایش بررسی آسیب های اجتماعی در ایران
،خبرگزاری تسنیم

۶- عبدالکریمی، بیژن(۱۴۰۱) مصاحبه با خبر آنلاین ۱۹ آبان

#□□□□□□□□ □□□□